APOTROPEJ IZ GALE

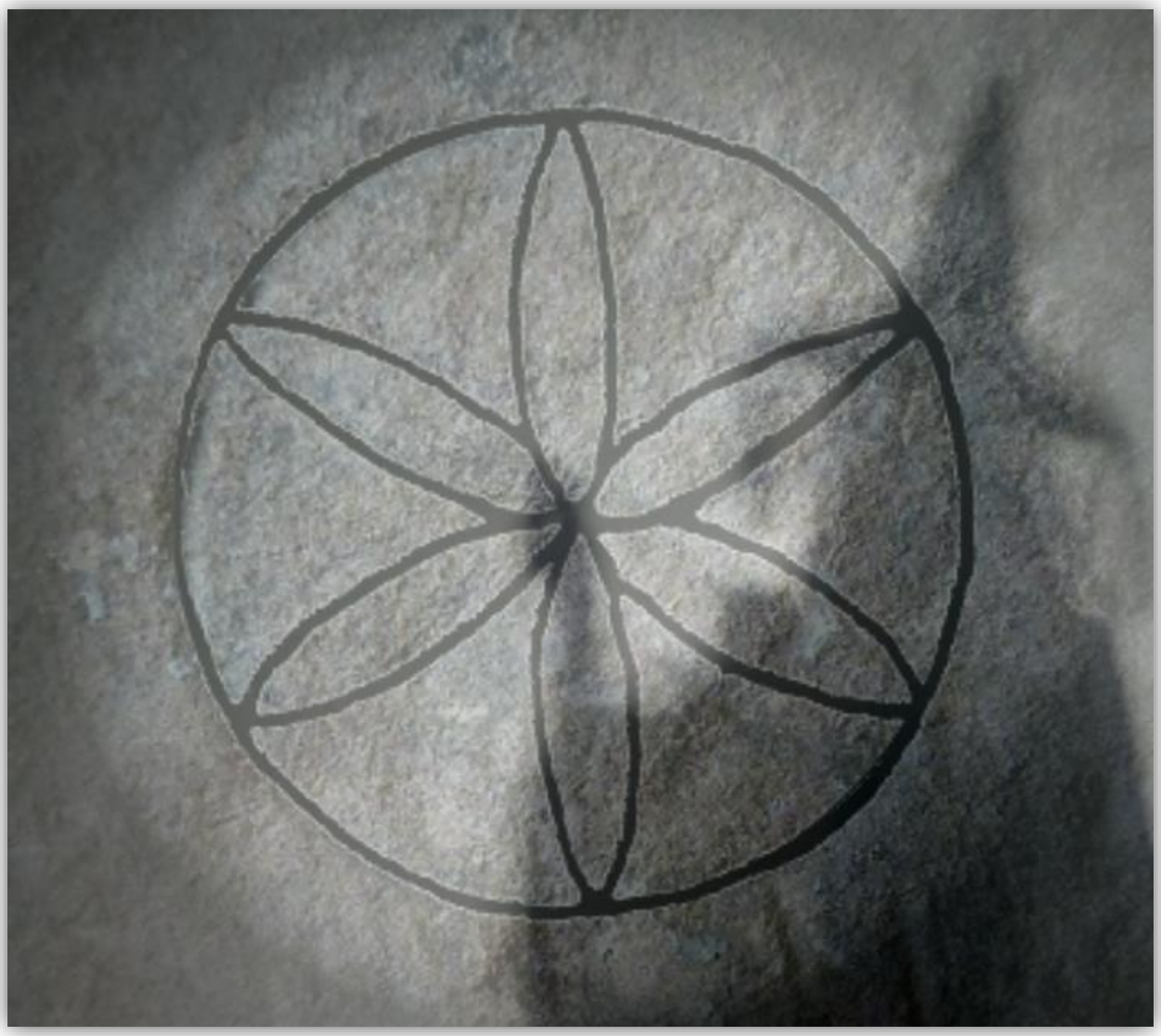

Mate Puljak

U ožujku 2019. objavio sam članak *„Celestijalna mapa iz Gale“.* Radilo se o nekakvim simbolima urezanim na kamen poviše prozorčića na jednoj staroj kamenoj kući. Nadao sam se da ću uspjeti dešifrirati o kakvoj se predstavi točno radi. Bio sam uvjeren da je riječ o nekakvoj karti zvijezda i planeta, ali nisam nalazio neke konkretne paralele. Prije nekoliko dana javila mi se osoba koja je naišla na taj kratki članak. Radi se, ni manje ni više nego o zaštiti kuće od vještice. Pismo je dosta osobne prirode pa ću samo objaviti dio koji je važan za temu.

OBJAVLJENI ČLANAK

CELESTIJALNA MAPA IZ GALE
Objavio Administrator srijeda, 20 mart 2019 10:57
Autor: Mate Puljak

„Pred vama je još jedna veza našega naroda sa zvijezdama. Nakon što sam ukazao na činjenicu kako su prikazi na stećcima povezani sa Zodijakom, kako su tetovaže naših baka i djedova prikazivale Sunce, planete i zvijezde, kako su na našim loparima (na kojima se mijesio kruh) izrezbareni dani, mjeseci, godišnja doba, te kako naše zovnice i narodne nošnje sadrže simbole povezane s nebeskim pojavama i ciklusima; Bog evo providi i mapu iz zaseoka Milanovići-Litre (Gala) kod Sinja. Kako je promakla struci? Informaciju mi je poslao čitatelj Igor Podrug.
Kada mi je došla "pod ruku", animirao sam nekolicinu ljudi koji su stručni u dekodiranju takvih kompliciranih predstava. One su najčešće uklesane da obilježe određeni datum, međutim, nismo imali posebnog uspjeha. Tumačenje predstave je jednako otežano kao i datacija. Iako podsjeća na neke rimske stele iz novijeg perioda carstva, ovaj nalaz je mnogo čudniji i kompleksniji. Rimljani su bili reprezentativni primitivci i najčešće se nisu trudili skrivati značenja koja bi inače trebalo skrivati. S druge strane, Iliri su bili narod svjetla tj. Sunca koje je, vrlo moguće, glavni motiv mape tj. najveći krug. No, ostaje i pitanje može li centralni motiv ustvari biti planet Zemlja. Čvrsto vjerujem da ćemo uskoro moći objaviti da smo probili kôd kako bismo mogli reći nešto više o njoj. Za sada se čini kako je njezina desna strana identična lijevoj. Iznad "Zemlje" se nalazi polumjesec sa zvijezdom, motiv često prisutan na stećcima. Da su Iliri zaista bili narod Sunca, Pr(a)vo Svjetlo, govore nam mnogi spomenici koje su ostavili iza sebe, prvenstveno stećci. Oni svjedoče o civilizacijskom dosegu naših predaka koji su štovali Jednoga, (koji je Gore, iznad zvijezda) i Njegovu snagu prizivali u svoj život. Posljednjih 27 000 godina trpjeli smo ratove, buru, zimu... Jedino što smo loše podnosili bilo je jugo i sve izvedenice od te riječi. Ilirija je naš okvir za postojanje na ovoj zemlji i ne smijemo dići ruke od nje. Moramo se izboriti da u našim dokumentima, tamo gdje se traži narodna pripadnost, imamo pravo upisati ono što jesmo- Iliri. Kada svi prihvatimo da smo Iliri, nestat će razloga za političke i druge međusobne sukobe. Svijest o nama kao potomcima domorodačkih plemena svima ostalima treba svijetliti kao uzor u borbi za život dostojan življenja. Celestijalna mapa iz Gale uspomena je na znanja koja smo nekako zaboravili.“

E- MAIL ČITATELJICE

Dragi Mate,
Nedavno sam naišla na Vaše radove, moram priznati da sam se iznenadila načinom prezentiranja tema. Zapitala sam se je li stvarno moguće da je netko našao način kako građu, koju službenici raznih ustanova čine dosadnom i odbojnom, u tolikoj mjeri približiti ljudima. Tako sam krenula čitati. Najprije sam pregledala naslove, zatim čitala na preskoke, a onda počela iz početka. Nakon toga počinje moja borba sa samom sobom. (…) Jedne večeri, prije tjedan do dva, naišla sam na kamen iz mjesta Gala, mojega rodnog sela i naprosto nisam mogla vjerovati što vidim. Kada smo bili djeca čula sam da je taj kamen štitio kuću od vještica. Malo sam se raspitala tu u Zagrebu i nazvala rodbinu (…) Riječ je o magijskoj formuli za zaštitu od vještice. (…) Ne bih voljela da se priča ili moje ime javno objave iz gore navedenih razloga. (…) Podržavam Vaš rad bezuvjetno i čitam Vas i dalje. (…). Vjerujem da ćete naći način kako svojim čitateljima približiti ovu priču bez otkrivanja detalja. (…) Možda ovo čita uski krug ljudi, ali, kao što ste napisali, to su posebni ljudi. Kada dođem u Dalmaciju javim se pa ću vam pokazati razne druge simbole koji postoje po tim kućama.(…) Srdačno, I.

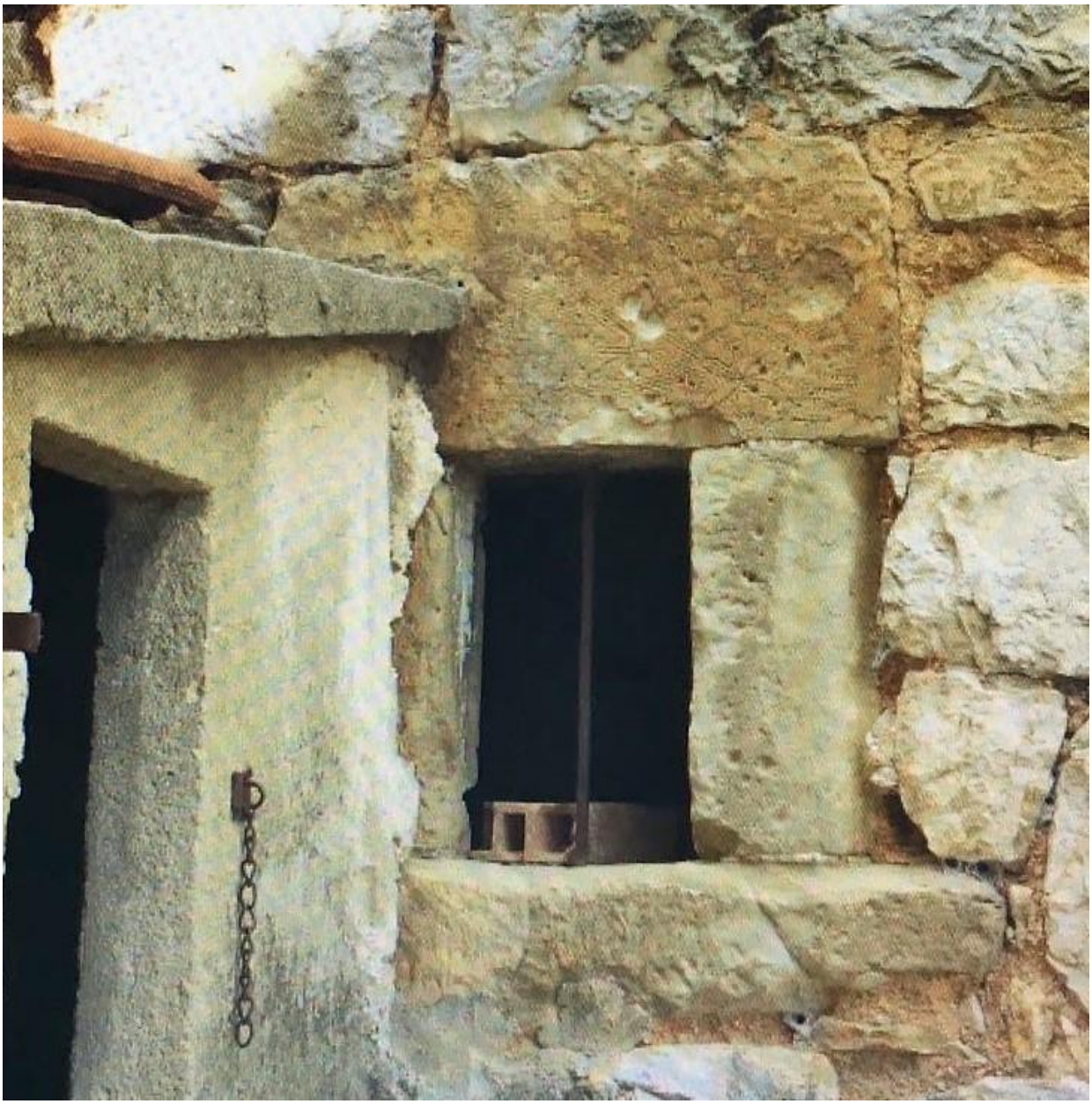

Internet je krcat paralelama
(wikipedia)

Urokljivo oko

Kroz povijest su se oči često prikazivale kako bi se zaštitile od " zlog oka ". Počevši od 6. st. pr. goleme apotropejske oči naslikane su na grčkim posudama za piće, kiliksima , koje se stoga nazivaju " kiliksi oka ". Funkcija tih pretjeranih očiju možda je bila spriječiti zle duhove da uđu u usta osobe dok pije tekućinu. [7] [8] U nekim dijelovima Sredozemlja stilizirane oči se i danas mogu naći na pramcima ribarskih brodova . Turska niskotarifna zrakoplovna kompanija usvojila je simbol poznat kao *Nazar boncuğu* ili*Nazar bonjuk* za motiv na vertikalnom stabilizatoru svojih aviona.

Prikaz zaštite od urokljivog oka na kamenu iz Gale

Oznake na zgradama

Apotropejski znakovi , koji se u Europi nazivaju i 'žigovi vještica' ili 'žigovi protiv vještica', simboli su ili uzorci izgrebani na zidovima, gredama i pragovima zgrada kako bi se zaštitili od čarobnjaštva ili zlih duhova. Imaju mnogo oblika; u Britaniji su to često cvjetni uzorci krugova koji se preklapaju . [24] Konusni tragovi paljevine na pragovima ranomodernih zgrada također se smatraju apotropejskim tragovima.

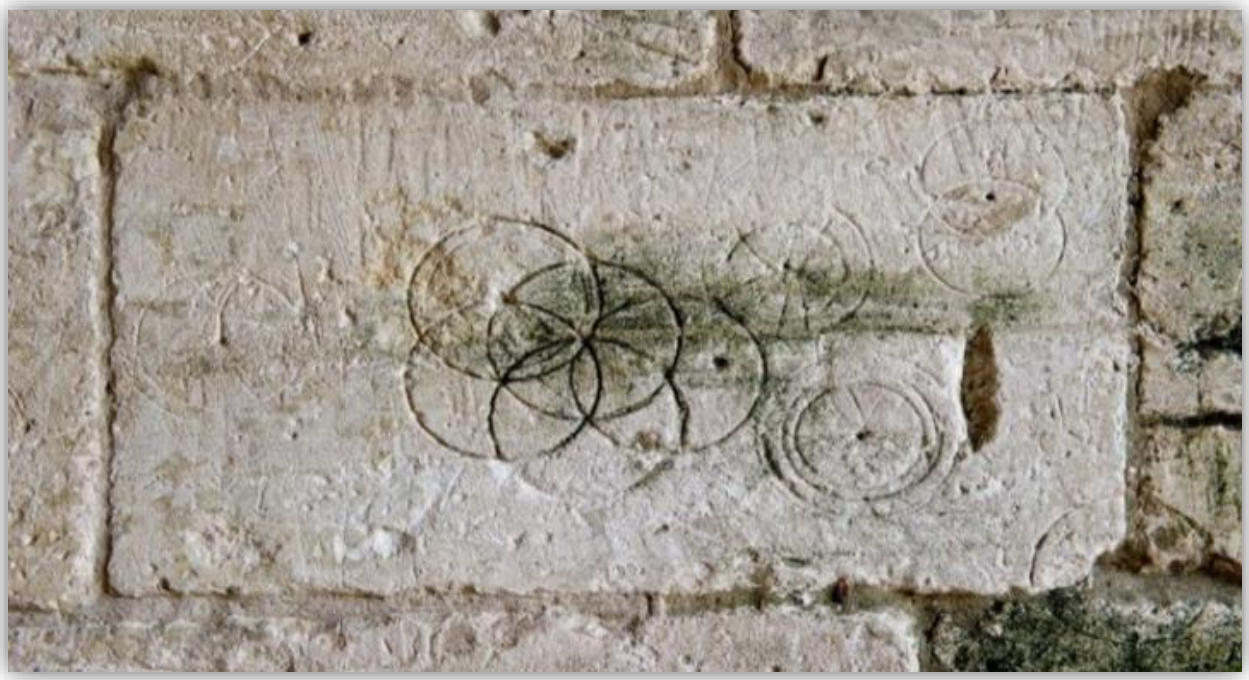

Uvid: Oznake vješ...
vincentreed.com

VINCENT REED
CONSERVATION & RESTORATION

Uvid: Oznake vještica: prvi dio

Oznake vještica, također poznate kao apotropejske oznake (grčki *apotrepein* " upozoriti" od *apo-* "dalje" i *trepein* "okrenuti se") ili simboli ritualne zaštite mogu se pronaći u srednjovjekovnim zgradama koje datiraju iz 1550. do 1750. godine. Bili su izgrebani na gotovo bilo koji dio zgrade koji drži vještice podalje, češće ona mjesta za koja se vjerovalo da vještice ulaze, tj. ognjišta, vrata i prozori.

Discovering Witches' Marks | Historic England

Otvori

Days on the Claise: Witches' Mark

Otvori

Warding off evil with witch marks | National Trust

Otvori

Slične znakove nalazimo po stećcima (Marian Wenzel)

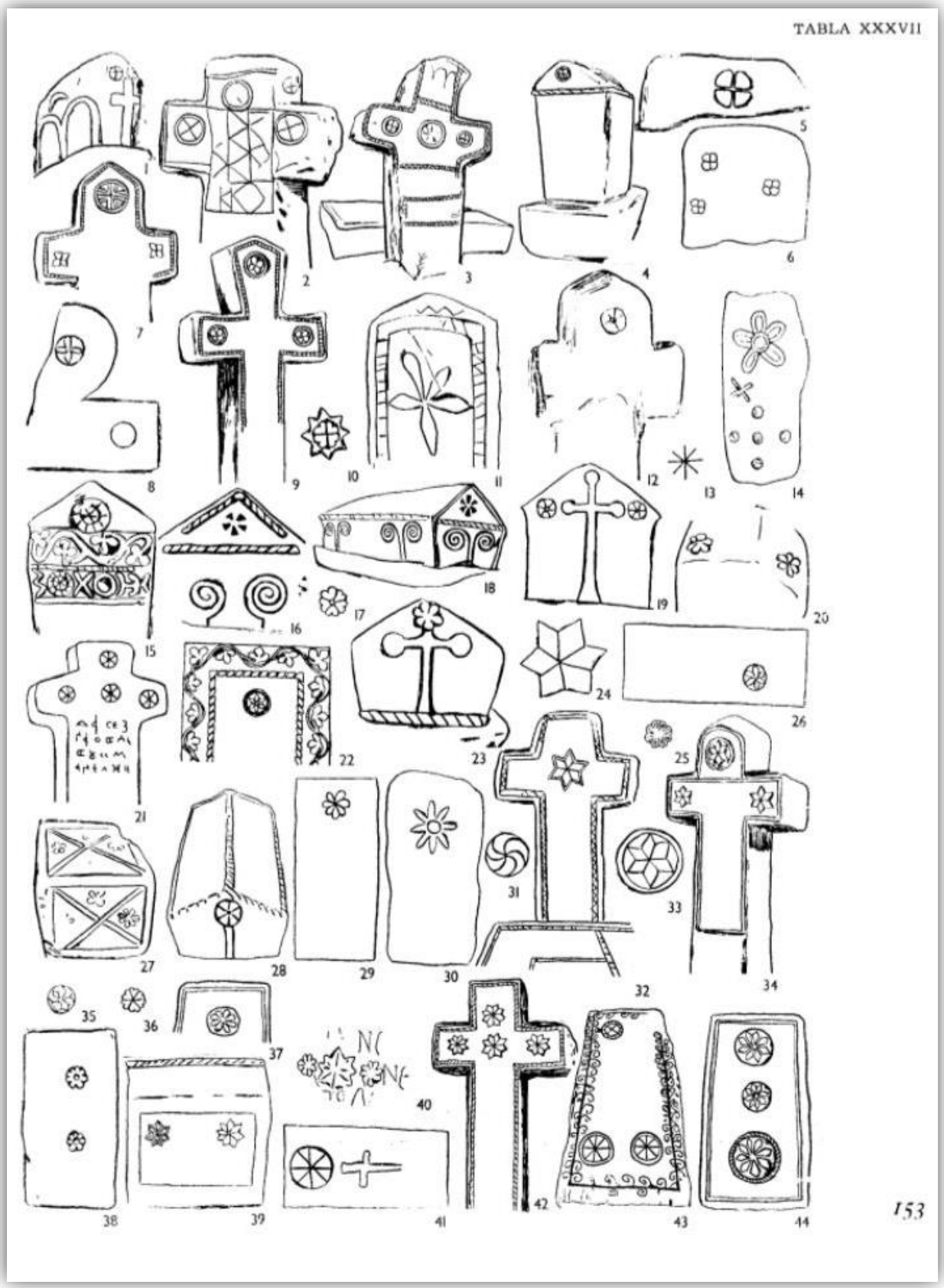

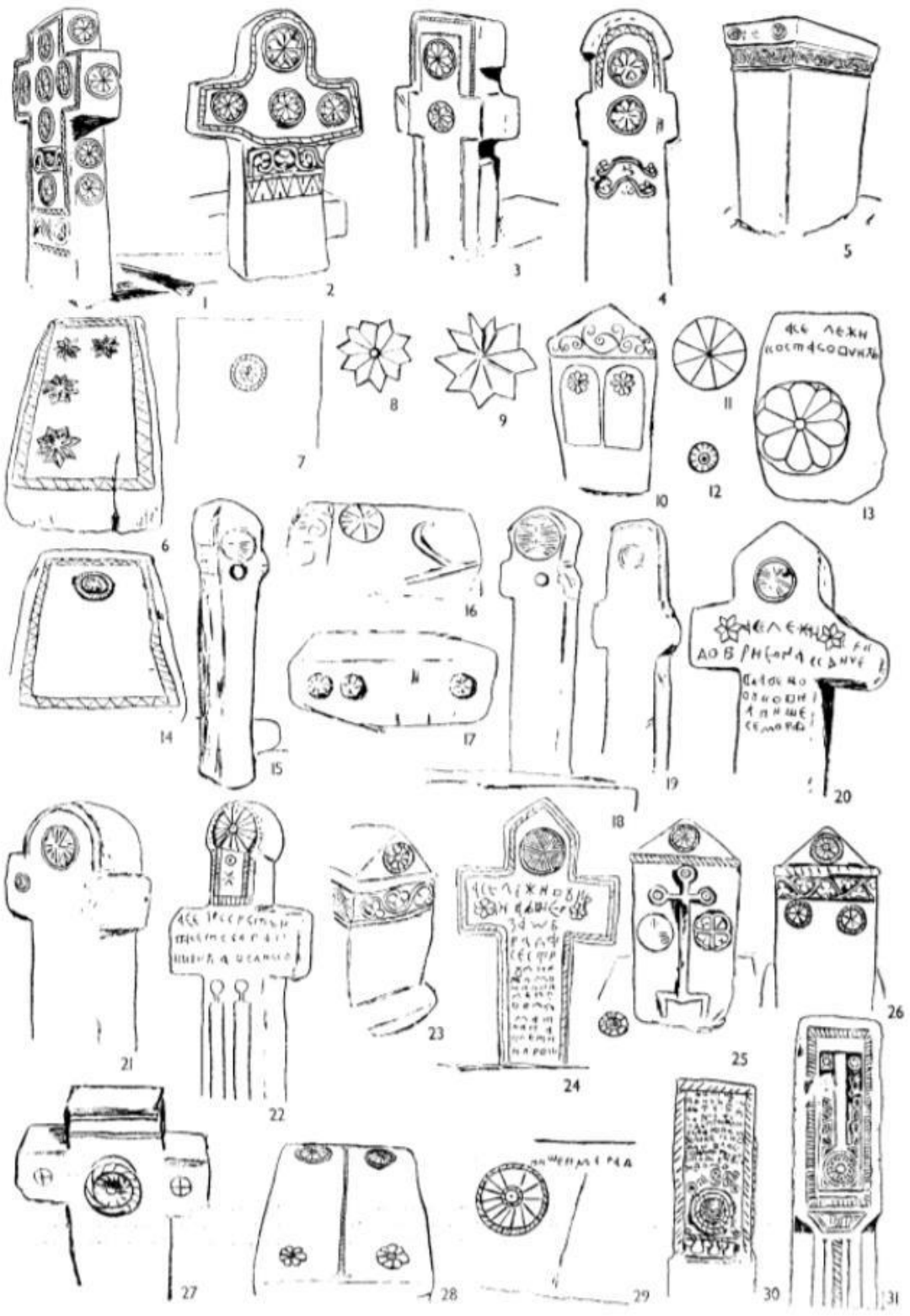

ZGOŽĐANSKI STEĆAK

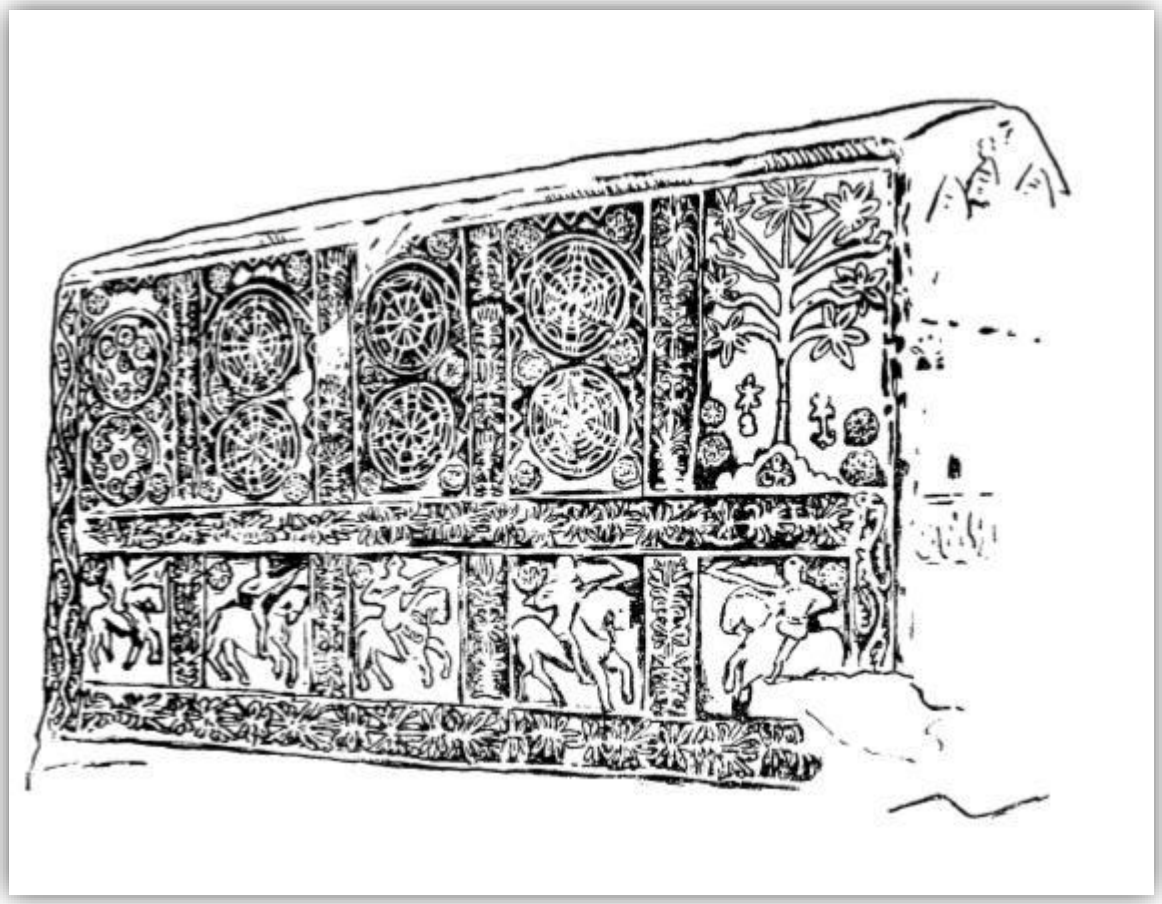

ZAKLJUČAK

Strah od vještica je bio veoma raširen po Dalmatinskoj Zagori, moglo bi se reći sveprisutan. Narod je, uistinu, vjerovao u njih i za vještičarstvo su najčešće optuživali žene unutar svoje zajednice. Mnoge od njih su bile lažno optužene. Da sada ne ulazim u progone i spaljivanja vještica diljem Balkana i Europe, reći ću samo kako velikog krivca vidim u Crkvi. Naslušao sam se predaja o borbama svećenika s vješticama i nikada mi nije bilo jasno je li uzrok sukoba samo dogmatske prirode ili je nešto mnogo dublje u pitanju.

Kamen iz Gale je spomenik kulture o kojemu treba povesti računa. Priča je zanimljiva i turistički primamljiva. Tema vještica je raširena diljem svijeta i zanimala bi mnoge profile ljudi. Tko je izradio ovaj prikaz i u kojem stoljeću, nemoguće je saznati. Mogao bih nagađati pa reći kasni srednji vijek, to bi bilo najlogičnije, no neću. Ostavljam to onima kojima diploma omogućuje da bez posljedica nagađaju.

Hvala svima koji prate moje radove i nadopunjuju moja istraživanja.

matepuljak10@gmail.com

01./2023.